

předpisů. V něm konstatujeme, jak Sedláček svědomitě přihlížel i ke všem předpisům souvisejících zákonů z jiných oborů právních, ba i k zákoníkům cizím.

Autor jako universitní profesor adresoval ovšem svou knihu především svým posluchačům. Tito mohou jemu býti vděčni, že jim místo obvyklých litografií skýtá ucelené dílo obligačního práva, v němž nejen získají důkladné znalosti pro praxi, ale též široký rozhled teoretický. Upozorňuji též na zevrubnou citaci domácí i cizí literatury na konci každé kapitoly.

Shora jsem se zmínil, že teoretický podklad obou dílů Sedláčkových obligací tvoří Weyrova a Kelsenova teorie normativní. Tato teorie neméně musí býti vděčna pracím Sedláčkovým, neboť jimi prokazuje na prastarých problémech práva civilního, jak může býti plodně aplikována na právní dogmatiku, t. j. na výklad obsahu pozitivního práva a tím státi se cennou i pro praktického juristu.

Dr. Adolf Procházka.

Z ČASOPISŮ. České právo. Ročník IX. Č. 4. JUDr. Anděla Kozáková: Návrh k předpisům o spolunabytém jmění pro osnovu čl. občanského zákona. (Pokr.) — Notář Dr. Kotěra: Ještě k otázce unitas actus. — Dr. Felix Bělohávek: K výkazu o dílu povinném.

Soudcovské listy. Roč. VIII. Č. 6. Dr. Jan Černý: Může zdejší příslušník v cizině beztrestně hanobiti čsl. republiku? (K článku Dra K. Drbohlava: »Jak trestati jest trestné činy příslušníků republiky v cizině spáchané?«) — Adv. Dr. Jindř. Fischer: K otázce t. zv. bezobsaňových odpovědí na žalobu. — Dr. Josef Beutl: Několik úvah z trestního práva a řízení. (Pokrač.) — R. z. s. Kryštůfek: K zákonu o právu původském.

Sborník věd právních a státních. Roč. XXVII. Seš. 1. C. Horáček st. Příspěvek k nauce o podnikatelském zisku. (Zisk podnikatelský má důvod a příčinu jedině a výhradně v risiku podnikatelském.) — J. Špektořskij: Tři školy v ruské právovědě. (Vstupní přednáška autorova, kterou dne 10. března 1927 zahájil na právnické fakultě Karlovy university kurs o historii politických teorií nového věku). — Dr. Josef Salaba: K otázce příjmů a vydání českého státu před Bílou horou. (Státní rozpočet a hospodaření na král. majetku.) — Jos. Volf: Zschackwitz nebo Moser?

H O V O R N A.

Zákon o útisku (§ 1—3 zák. z 12. srpna 1921, Sb. z. a n. č. 309), zejména se zřetelem na judikaturu nejv. soudu.

JUDr. B o h u m i l D y m e š.

V § 1. zák. č. 309/21 obsaženy jsou prostředky útisku, jímž jest jednání, které má za účel bezprávně vynutiti konání, opomenutí nebo snášení poškozeného, jednak přímo proti poškoze-

nému namířené, jednak prostředky nepřímo jeho rozhodnutí vynucující. K prvním dlužno počítati zlé nakládání a způsobení újmy na těle, svobodě, cti, majetku nebo výdělku. Zlé nakládání jmenuje zákon výslovně, ačkoliv se dá podřadit pod širší pojem »újmý na těle«, jako pojem užší, jako druh újmy na těle a blíže je neurčuje, v čemž ostatně je ve shodě s trestním zákonem, kde pojem zlého nakládání v různých paragrafech se vyskytující (§§ 122b, 143, 195, 306, 413—421, 496 tr. zák.) rovněž není blíže ohraničen. Podle názoru nejvyššího soudu je zlým nakládáním každé protiprávní, okolnostmi neospravedlněné nepřijemné působení na tělo napadeného, jež nemusí samo o sobě býti spojeno s porušením tělesného zdraví, ale má v zápětí přechodnou nevolnost. Zlé nakládání pohybuje se v mezích, jež určuje mu dikce zákona mezi »újmou na cti« a »újmou na těle«. Jest sice ještě porušením integrity těla, ale možností neviditelných, často spíše psychických než fysických následků škodných blíží se spíše újmě na cti v užším smyslu § 1 zák. 309/21, jenž není shodným s porušením bezpečnosti cti podle ustanovení trestního zákona, ježto podle trestního zákona může býti újma na cti způsobena také fysicky, tedy též zlým nakládáním (496), kdežto zákon o útisku výslovným rozlišením obou pojmů má na mysli poškozením cti škodu immateriálními prostředky způsobenou. Ostatně způsoby zlého nakládání jsou tak rozmanité, že bude vždy rozhodným volné posouzení skutkové.

Z něho vyvozené posouzení právní bude se pak řídit shledanou intenzitou újmy. Újmou na těle bude rozuměti každé protiprávní porušení tělesné integrity, jež ovšem nemusí míti za následek porušení zdraví, ale bude sem nutno počítati též pouhé porušení zdraví, protiprávně a neodůvodněně předsevzaté, ježto je zákon analog. podle ustanovení § 98 b) tr. zák. zvláště nejmenuje. Není ovšem pochyby o tom, že vzhledem k tomu, že není vyloučena trestnost podle jiných ustanovení, bude lze čin, jímž způsobena újma na těle, a s ním i zlé nakládání podřaditi pod jiný čin, dosáhne-li intenzity pro skutkovou povahu činu zákonem žádané. V tomto směru bude odpovídat ustanovení § 1 zákona o tisku ustanovení § 98 a) tr. z., ovšem jako ustanovení mající na mysli lehčí ráz »násilí«, kterým zde rozumíme útok proti tělesné integritě napadeného, než jaký vyžaduje § 98a) a bude zase nutným zjistiti, přesahuje-li nedovolené jednání míru újmy na těle, nebo zlého nakládání. (Tak »ztýrání až z toho vzešlo poranění napadeného« má nejvyšší soud za násilí ve smyslu §u 98a) tr. z.). Pokud se týče zákonem jmenované újmy na svobodě, nebude ustanovení toto asi valně praktické vzhledem ke konkurenci

s ustanovením §u 93 tr. z., které není omezeno intenzitou, ani druhem použitých prostředků a stačí k němu se subjektivního stanoviska úmysl pachatelův nesoucí se k bezprávnému omezování svobody, při čemž nezáleží na tom, za jakým konečným účelem čin byl předsevzat. Nebylo by tedy též rozhodným, děje-li se za účelem bezprávného vynucení, aby někdo něco konal, opomenul, nebo snášel. V široké pojmové stylisaci § 93 tr. z.: (»Jakýmkoliv způsobem užívání svobody překáží«) je obsaženo vše, co obsahuje zákon o útisku svým ustanovením o újmě na svobodě, a užití zákona o útisku nemá místo přirozeně ani pro případ, kde konečným účelem je politický teror, ačkoliv podle úmyslu zákonodárců zákon ten byl proti němu především namířen. Než zákona lze použítí jen tak, jak je, nikoliv, jak byl myšlen a motivy zákona jsou jen pomůcky pro rozhodování soudcovy o sporné otázce, která se nedá ze zákona rozřešiti a která je dána jeho volnému posouzení. Ostatně z textu zákona o útisku lze příliš jasně vyčísti dikci § 98 b) tr. z., se kterým je ve zvláštním, speciálním vztahu. Patrně je to též při vyjmenování ostatních právních statků, jichž porušení zákon brání, totiž cti a majetku. Jako novinku přiřazuje zákon o útisku jedině újmu na výdělku, o níž nebude pochybnosti, že patří pod pojem újmy majetkové. Zvláštním jmenováním újmy na výdělku měla se snad jen více akcentovati ochrana vrstev na výdělku závislých. Ostatně v těchto dvou případech bude lze mluvití též o konkurenci s delikty majetkovými, resp. příslušnými případy veřejného násilí ve smyslu našeho trestního zákona. Do jedné řady se zlým nakládáním a způsobením újmy na těle, svobodě, cti, majetku nebo výdělku, klade zákon pohrůžku touto újmou. V tom směru shoduje se § 1 zákona o útisku úplně s ustanovením § 98 b) tr. z., lišíc se od něho pouze menší intenzitou použitých prostředků. Je tedy možná též konkurence s § 98 b) ohledně pohrůžky újmou na výdělku. V zákoně o útisku není vyjádřeno, jak tomu je v § 98 b) tr. z., vyžaduje-li se důvodná obava u toho, jemuž bylo hroženo. Přes to však souvisí řešení vnitřního vztahu poškozeného k pohrůžce úzce s řešením jeho ve smyslu § 98 b) tr. z., kde theorie zastává názory úplně protichůdné a judikatuře stačí již pohrůžka, byla-li objektivně způsobilou vzbuditi obavy, při čemž netřeba, aby je skutečně vzbudila. V theorii zastává shodný názor zejména Janka (str. 214), »wengleich sie (die Drohung) einen solchen Eindruck auf denselben tatsächlich nicht gemacht hat«. Naproti tomu zastává nutnost vzbuzení důvodné obavy u poškozeného na př. Finger, Herbst (Zur Drohung gehört kein weiterer Erfolg, als der, dem Bedrohten gegründete

Besorgnisse, dass der Inhalt der Drohung verwirklicht werden wird, einzuflößen), který má za pokus vydírání, jestliže, třebaže pohrůžka byla způsobilou, obavy u ohroženého nevzbudila. Právě tak u přestupků § 1 zákona o útisku lze mít právem za to, že, ačkoliv zákon o tom výslovně nemluví a přes odchylné stanovisko praxe, vyžaduje pojem tohoto deliktu důvodné obavy toho, jemuž bylo hrozeno, obavy, jež jsou ovšem úměrné intenzitě použitých prostředků výhružných. Jde o čin, kterým se omezuje osobní svoboda a nelze přehlédnouti vnitřní vztah poškozeného k pohrůžce, ježto na tom závisí způsoblost objektu trestného činu. Nebyla-li vzbuzena důvodná obava, jde o pouhý pokus, který se v § 6. zákona č. 309 z roku 1921 Sb. z. a nař. prohlašuje výslovně za trestný. Analogicky bude lze použití i v zákoně o útisku ustanovení § 98 b) tr. z. »kdo nepřímou, nebo přímo, písemně nebo ústně, anebo jiným způsobem, udav jméno své, nebo ne . . . atd. vyhrožuje« a rovněž tak je vykládati. Z dalších prostředků jmenuje zákon vědomé využitkování bezprostředně hrozící tísni ohroženému, při čemž není třeba, aby pachatel tíseň sám vyvolal, a podle důsledného výkladu nejvyššího soudu nezáleží na tom, zda ohrožený byl schopen tíseň odolat, rozhoduje pouze, zda situace byla objektivně způsobila ohrožování svobodu vůle osoby průměrné odolnosti. Poslední z prostředků útisku v odst. 1. § 1 zákona jmenovaných je ten, že někdo využil svého postavení jako úředník, učitel, duchovní, nebo zaměstnavatel, čímž chce zákon chrániti osoby závislé, u nichž vzhledem k tomu lze na vůli jejich ve směru pachatelem chtěném, snáze působiti, než na lidi svým postavením společenským neodvislé. Nelze ovšem říci, že vyjmenováním více případů se přidává něco k pojmu činu, který v podstatě zůstává lehčím případem zločinu vydírání, ani že se vyčerpávají všechny možnosti života. S odstavcem druhým § 1 zákona o útisku lze se zabývati především se zřetelem k jeho stylisaci. Zákon praví, že stávku nebo výluky nelze považovati za újmu ve smyslu odstavce prvního, leč . . . atd. Nebude pochyby o tom, že stávku nebo výluky samy o sobě nebude lze považovati vůbec za újmu odstavce prvního, t. j. za újmu na těle, svobodě, cti, majetku nebo výdělků, poněvadž stávkou se taková újma má teprve způsobiti. Jde tedy jen o prostředek k způsobení újmy vedoucí, kterému zákon přiřítá zvláštní význam. Půjde především o způsobení újmy majetkové a ovšem i újmy na výdělků. Zdá se, že vlastně zvláštní uvádění stávky, resp. výluky, jakožto prostředku, jímž se újma v odstavci prvním jmenovaná způsobuje, bylo by zbytečné, kdyby zákon v druhé větě nechtěl připustiti stávku

z jiných pohnutek, než jsou ony, které výslovně jmenuje, zejména tedy z pohnutek hospodářských, jako dovolený prostředek zlepšení společenského postavení a tudíž také jako dovolený prostředek vlastně také útisku. Výjimky, jež zákon jmenuje a jež činí stávkou nebo výlukou nedovoleným prostředkem způsobení újmy jsou podle správné interpretace judikatury čtyři: Je-li namířena stávka nebo výluka proti jednotlivým zaměstnancům a pak byla-li vyvolána z pohnutek národnostních, náboženských anebo politických, v tomto případě tedy ať je namířena proti komukoliv. Nejvyšší soud klade na roveň stávce a výluce též hromadnou výpověď dělnictva zaměstnavateli. Všechny tyto způsoby jednání, jak jsou v § 1 zákona o útisku obsaženy, nesou se za jedním cílem: aby bylo bezprávně vynuceno konání, opomenutí, nebo snášení někoho jiného. Ku spáchání trestného činu stačí též, že jednáno bylo jedním z oněch způsobů proti osobám, blízkým tomu, na jehož vůli ve směru pachatelem chtěném, má být působeno. Zákon jmenuje rodinu, příbuzné, nebo osobu pod ochranou poškozeného jsoucí shodně s § 98 b) tr. z. Pokud jde v zákoně o útisku o pohrůžku, stačí, aby byla vzbuzena důvodná obava v poškozeném, ale není potřebí ani aby pohrůžka byla proveditelná, ani aby bylo hrozeno zlem bezprostředním a není též potřebí, aby měla konečný výsledek. Bezprávnost útisku má ten smysl, že stává se útiskem i prostředek jinak právně nezávadný, nese-li se k vynucení činnosti nebo nečinnosti ohroženého, na niž pachatel právního nároku nemá. § 2 zákona o útisku řeší otázku, kdy je jednání v § 1 vymezené přestupkem a kdy přečinem. Odstavec první § 2 prohlašuje útisk zásadně za přestupek. Přečinem stává se tenkrát, bylo-li při činu použito zbraně. Zbraň má zde smysl, jaký se jí dává při § 82 tr. zák., t. j. nemusí to být zbraň v technickém slova smyslu a judikatura nevyžaduje ani vědomí pachatele, že prostředek, jehož použil, je zbraní. § 3 zák. o útisku má ustanovení o eventuálním trestu, který označuje jako odškodné v penězích a jež soud ukládá na návrh poškozeného, byla-li způsobena škoda na majetku nebo výdělku. Odškodné v penězích je ohraničeno obnosem ve výši 5000 Kč a má zřejmě ráz pokuty, takže zůstane poškozenému volná cesta na náhradu nároků soukromoprávních, pokud nebude přisouzenou pokutou uspokojen.

K. Janka, Das österreichische Strafrecht; A. Finger, Das Strafrecht; E. Herbst, Handbuch des allgemeinen österreichischen Strafrechts; Rozhodnutí nejvyššího soudu v Brně, sbírka Vážného, čís. 679, 1123, 1126, 1174, 1298, 1420, 1436, 1470, 1580, 1696, 1786, 1836, 1862, 1923, 1951, 2008, 2091, 2206.